

В. О. Сингаєвський, М. С. Слесарчук, А. В. Кудрінецька,
Х. Б. Болібрух, С. В. Половкович
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра технології біологічно активних сполук,
фармації та біотехнології

РЕАКЦІЯ [3+2] ЦИКЛОПРИЄДНАННЯ У СИНТЕЗІ НОВИХ ПОХІДНИХ 1,4-НАФТОХІНОНУ

© Сингаєвський В. О., Слесарчук М. С., А. В. Кудрінецька, Болібрух Х. Б., Половкович С. В., 2018

Описано використання 1,4-нафтохіонів як сентитичних еквівалентів електроно-дифіцитних алкенів – активних диполярофілом у реакції [3+2] циклоприєднання. Встановлено, що використання каталізатора ацетату срібла чітко просторово координує молекулу азометиніліду у перехідному стані, що пояснює отримання виключно продуктів *cis*-приєднання. Під час аналізу оптимізації умов перебігу реакції була встановлена закономірність, що під час перебігу реакції за класичною методикою переважно утворюються циклічні продукти анелювання двох протонів по хіоїдному ребру, а під час використання мікрохвильового випромінювання отримуються з більшим виходом дегідратовані продукти з двома ендоКІСЛІЧНИМИ подвійними зв'язками у гетероциклічному фрагменті. Структури отриманих нових гетероциклічних систем були підтвердженні з використанням елементного аналізу, ЯМР-спектроскопії.

Ключові слова: 1,4-нафтохіон, амінокислоти, азометиніліди, 1,3-диполярне [3+2]-циклоприєднання.

V. O. Syngaevskiy, M. S. Slesarchuk,
A. V. Kudrinetska, Ch. B. Bolibrukh, S. V. Polovkovych

РЕАКЦІЯ [3+2] ЦИКЛОПРИЄДНАННЯ У СИНТЕЗІ НОВИХ ПОХІДНИХ 1,4-НАФТОХІНОНУ

© SyngaevskiyV. O., Slesarchuk M. S., A. V. Kudrinetska, Bolibrukh Ch. B., PolovkovychS. V., 2018

This paper describes the use of 1,4-naphthoquinones, as the sentimental equivalents of electron-diphosphate alkenes, as activation by dipolarophyll in the reaction [3+2] cyclization. The paper finds that the use of a silver acetate catalyst strictly spatially coordinates a molecule of azomethinilide in a transitional state, which explains the production of exclusively *cis*-coupling products. In the analysis of the optimization of the reaction conditions, the following regularity was established: during the course of the reaction according to the classical technique, cyclic products of annealing of two protons on the quinidine edge are formed to a large extent, and when using microwave radiation, dehydrated products with two endocyclic double bonds are obtained with a larger yield in heterocyclic fragment. Structures of obtained new heterocyclic systems were confirmed and their characteristics are described using elemental analysis, NMR-spectroscopy.

Key words: 1,4-naphthoquinone, aminoacids, azomethinilides, 1,3-dipolar [3 + 2] – cycloaddition.

Постановка проблеми і її зв'язок з важливими науковими завданнями. Різноманітність реакцій функціоналізації гетероциклів відіграє важливу роль у синтезі нових лікоподібних молекул.

Реакції 1,3-диполярного [3+2]-циклоприєднання широко використовуються в органічній хімії і застосовуються у синтезі медичних агентів та аналогів природних продуктів. Недостатньо вивченими, на нашу думку, залишилися реакції з використанням як 1,3-диполів – азометинілідів на основі естерів-амінокислот. 1,4-Нафтохіон, який містить дві електроноакцепторні карбонільні групи і був успішно використаний, як діенофіл у реакціях Дільс-Альдера [1–6]. Рідко застосовувався як диполярофіл у каталітических реакціях 1,3-диполярного циклоприєднання азометинових ілідів, ймовірно, через складні синтетичні труднощі, пов’язані з контролем енантіо-/діастереоселективності. В хімії хіонів простежується зацікавленість у застосуванні цієї реакції для синтезу азотовмісних стерео- та регіоселективних гетероцикліческих похідних хіонів. Завдяки широкому застосуванню гетероцикліческих хіонів у медичній хімії важливим вважалось розроблення нового підходу на основі хіонових субстратів, що дало б змогу одержати відповідні функціоналізовані 1,4-хіони.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Важливим завданням органічної хімії є спрямований пошук нових біологічно активних та високоселективних сполук з властивостями, які можуть бути використані у медицині, сільському господарстві та промисловості. Реакція 1,3-диполярного [3+2]-циклоприєднання дає змогу одержати конденсовані полігетероциклічні похідні з чітко визначеною геометрією. Перспективним напрямком сучасної органічної хімії в області синтезу поліцикліческих сполук, що містять ядро піролу з утворенням системи -C-N-C-зв’язку, є реакції між азометинелідами та сполуками з електронодифіцитними кратними зв’язками (переважно електронодифіцитних алкенів) в присутності каталізаторів (солей 1 та 2 валентних металів та стеричних лігандів). Завдяки наявності -C-N-C-зв’язків у фармацевтических препаратах і природних продуктах ця реакція отримала широке застосування в синтетичній органічній хімії, зокрема в багатьох методиках синтезу та промислового одержання лікарських препаратів [7–13].

Мета роботи – синтез нових гетероцикліческих систем, що містять ядро піролу, на основі 1,4-нафтохіону та естерів α -амінокислот, оптимізація умов перебігу реакцій та підтвердження будови одержаних продуктів.

Експериментальна частина. ^1H -ЯМР-спектри записували на спектрометрі “Bruker” (400 MHz) (CDCl_3 , хімічні зсуви ^1H виражені в δ -шкалі щодо внутрішнього стандарту – тетраметилсилану, а інтегральні інтенсивності відповідають зробленим віднесенням). Елементний аналіз виконаний на стандартній апаратурі для мікроаналізу. Контроль за ходом реакції та індивідуальністю речовин проводили методом ТІХ на пластинках „Silufol UV-254” і „MerkKieselgel 60 F254”. Під час визначення температури топлення сполук поправка на виступаючий стовпчик ртуті не проводилася.

General procedure for the synthesis of heterocyclic derivatives of 1,4-quinones

4,9-Dioxo-3-phenyl-4,9-dihydro-2H-benzo [f] isoindole-1- methycarboxylate (6a). Under argon atmosphere, AgOAc (0.022 g, 0.13 mmol) and PPh_3 (0.035 g, 0.13 mmol) were dissolved in CH_3CN (2 mL), and stirred at room temperature for about 1 h. Then, imine (2a) substrate (0.24 g, 1.33 mmol), and 1,4-quinones (1) (0.21 g, 1.33 mmol), were added sequentially, after that the mixture was cooled to 0 °C, TEA (0.067 mg, 0.66 mmol) was added. Then it is microwave heated to 130°C and is maintained at 2 h, MW 100 Hz. Once starting material was consumed (monitored by TLC), the resulting mixture of evaporates in a vacuum. The mixture was purified by chromatography on SiO_2 hexanes/EtOAc gradient elution from 1:99 to 50:50 to give 69.0 mg (85 %) product. Yield 85 %, mp=144-145°C. ^1H NMR (400 MHz, CDCl_3) δ , ppm: 11.71 (s, 1H, OH); 7.74 (dd, 1H, $J_1=7.6$ Hz, $J_2=1.5$ Hz, CH); 7.60 (t, 1H, $J=7.9x2$ Hz, CH); 7.44-7.40 (m, 2H, 2CH); 7.38-7.31 (m, 3H, 3CH); 7.22 (dd, 1H, $J=8.2$ Hz, $J=1.5$ Hz, CH); 5.66 (s, 1H, CH); 3.78 (s, 3H, OCH_3), 1.78 (s, 3H, CH_3). Calcd for $(\text{C}_{20}\text{H}_{13}\text{NO}_4)$, %: C = 72,50; H = 3,95; N = 4,23. Found, %: C = 72,41; H = 3,89; N = 4,31.

3-(4-chlorophenyl)-4,9-dioxo-4,9-dihydro-2H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (8a)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 71 % yield. m. p. 128-131 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₀H₁₂ClNO₄), %: C = 65,67; H = 3,31; Cl = 9,61; N = 3,83. Found, %: C = 65,61; H = 3,37; Cl = 9,69; N = 3,77.

3-(4-bromophenyl)-4,9-dioxo-4,9-dihydro-2H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (10a)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 74 % yield. m. p. 135-137 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₀H₁₂BrNO₄), %: C = 58,56; H = 2,95; Br = 19,48; N = 3,41. Found, %: C = 58,49; H = 2,89; Br = 19,54; N = 3,47.

1-isopropyl-4,9-dioxo-3-phenyl-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (5B)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 45 % yield. m. p. 137-138°C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₃H₂₁NO₄), %: C = 63,58; H = 5,65; N = 3,73. Found, %: C = 63,65; H = 5,59; N = 3,69.

3-(4-chlorophenyl)-1-isopropyl-4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (7B)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 27 % yield. m. p. 169-170 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₃H₂₀ClNO₄), %: C = 67,40; H = 4,92; Cl = 8,65; N = 3,42. Found, %: C = 67,47; H = 4,86; Cl = 8,59; N = 3,49.

3-(4-bromophenyl)-1-isopropyl-4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (9B)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 35 % yield. m. p. 165-166 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₃H₂₀BrNO₄), %: C = 60,81; H = 4,44; Br = 17,59; N = 3,08. Found, %: C = 60,81; H = 4,44; Br = 17,59; N = 3,08.

1-isobutyl-4,9-dioxo-3-phenyl-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (5r)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 37 % yield. m. p. 133-134 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₄H₂₃NO₄), %: C = 74,02; H = 5,95; N = 3,60. Found, %: C = 74,11; H = 5,89; N = 3,55.

3-(4-chlorophenyl)-1-isobutyl-4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (7r)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 21 % yield. m. p. 165-167 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₄H₂₂ClNO₄), %: C = 68,00; H = 5,23; Cl = 8,36; N = 3,30. Found, %: C = 68,10; H = 5,15; Cl = 8,36; N = 3,26.

3-(4-bromophenyl)-1-isobutyl-4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (9g)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 33 % yield. m. p. 151-153 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₄H₂₂BrNO₄), %: C = 61,55; H = 4,73; Br = 17,06; N = 2,99. Found, %: C = 61,47; H = 4,79; Br = 17,11; N = 2,91.

1-methyl-4,9-dioxo-3-phenyl-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (56) Under argon atmosphere, AgOAc (0.035 g, 0.21mmol) and PPh₃ (0.055 mg, 0.21mmol) were dissolved in toluene (2 mL), and stirred at room temperature for about 1 h. Then, imine (26) substrate (0.39 g, 2.10mmol), and 1,4-quinones (1) (0.33 g, 2.10mmol), were added sequentially, after that the mixture was cooled to 0°C, TEA (0.091 mg, 0.095 mmol) was added. Then it is heated to 60 °C and is maintained at 24 h. Once starting material was consumed (monitored by TLC), the resulting mixture of evaporates in a vacuum. The mixture was purified by chromatography on SiO₂ hexanes/EtOAc gradient elution from 1:99 to 50:50 to give 32.7 mg (79 %) product. Yield 79 %, mp=123-125 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.71 (s, 1H, OH); 7.74 (dd, 1H, J₁=7.6 Hz, J₂=1.5 Hz, CH); 7.60 (t, 1H, J=7.9x2 Hz, CH); 7.44-7.40 (m, 2H, 2CH); 7.38-7.31 (m, 3H, 3CH); 7.22 (dd, 1H, J=8.2 Hz, J=1.5 Hz, CH); 5.66 (s, 1H, CH); 3.78 (s, 3H, OCH₃), 1.78 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₁H₁₇NO₄), %: C = 72,61; H = 4,93; N = 4,03. Found, %: C = 72,35; H = 4,82; N = 4,10

3-(4-chlorophenyl)-1-methyl-4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (76)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 21 % yield. m. p. 165-167 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₁H₁₆ClNO₄), %: C = 66,06; H = 4,22; Cl = 9,29; N = 3,67. Found, %: C = 66,11; H = 4,28; Cl = 9,19; N = 3,59.

3-(4-bromophenyl)-1-methyl-4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (96)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 33 % yield. m. p. 151-153 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₁H₁₆BrNO₄), %: C = 59,17; H = 3,78; Br = 18,75; N = 3,29. Found, %: C = 59,24; H = 3,85; Br = 18,81; N = 3,33.

1-(2-methoxy-2-oxoethyl) -4,9-dioxo-3-phenyl-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (5d)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in yield 47 %, mp=127-128 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.71 (s, 1H, OH); 7.74 (dd, 1H, J₁=7.6 Hz, J₂=1.5 Hz, CH); 7.60 (t, 1H, J=7.9x2 Hz, CH); 7.44-7.40 (m, 2H, 2CH); 7.38-7.31 (m, 3H, 3CH); 7.22 (dd, 1H, J=8.2 Hz, J=1.5 Hz, CH); 5.66 (s, 1H, CH); 3.78 (s, 3H, OCH₃), 1.78 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₃H₁₉NO₆), %: C = 68,14; H = 4,72; N = 3,46. Found, %: C = 68,22; H = 4,79; N = 3,51.

3-(4-chlorophenyl)-1-1-(2-methoxy-2-oxoethyl) -4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (7d)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 39 % yield. m. p. 164-165 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₃H₁₈ClNO₆), %: C = 62,81; H = 4,12; Cl = 8,06; N = 3,18. Found, %: C = 62,77; H = 4,19; Cl = 8,00; N = 3,23.

3-(4-bromophenyl)- 1-(2-methoxy-2-oxoethyl) -4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (9d)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 35 % yield. m. p. 151-153 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₃H₁₈BrNO₆), %: C = 57,04; H = 3,75; Br = 16,50; N = 2,89. Found, %: C = 57,11; H = 3,69; Br = 16,57; N = 2,93.

4,9-dioxo-1,3-diphenyl-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (5e)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in yield 97 %, mp=132-135 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.71 (s, 1H, OH); 7.74 (dd, 1H, J₁=7.6 Hz, J₂=1.5 Hz, CH); 7.60 (t, 1H, J=7.9x2 Hz, CH); 7.44-7.40 (m, 2H, 2CH); 7.38-7.31 (m, 3H, 3CH); 7.22 (dd, 1H, J=8.2 Hz, J=1.5 Hz, CH); 5.66 (s, 1H, CH); 3.78 (s, 3H, OCH₃), 1.78 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₆H₁₉NO₄), %: C = 76,27; H = 4,68; N = 3,42. Found, %: C = 76,07; H = 4,61; N = 3,38.

3-(4-chlorophenyl)- 1-phenyl -4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (7e)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 93 % yield. m. p. 161-162 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₆H₁₈ClNO₄), %: C = 70,35; H = 4,09; Cl = 7,99; N = 3,16. Found, %: C = 70,25; H = 4,15; Cl = 7,87; N = 3,11.

3-(4-bromophenyl)- 1-phenyl -4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (9e)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 89 % yield. m. p. 141-142 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₆H₁₈BrNO₄), %: C = 63,95; H = 3,72; Br = 16,36; N = 2,87. Found, %: C = 63,89; H = 3,67; Br = 16,41; N = 2,95.

1-benzyl-4,9-dioxo-3-phenyl-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (5e)
Yield 77 %, mp=127-128 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.71 (s, 1H, OH); 7.74 (dd, 1H, J₁=7.6 Hz, J₂=1.5 Hz, CH); 7.60 (t, 1H, J=7.9x2 Hz, CH); 7.44-7.40 (m, 2H, 2CH); 7.38-7.31 (m, 3H, 3CH); 7.22 (dd, 1H, J=8.2 Hz, J=1.5 Hz, CH); 5.66 (s, 1H, CH); 3.78 (s, 3H, OCH₃), 1.78 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₇H₂₁NO₄), %: C = 76,58; H = 5,00; N = 3,31. Found, %: C = 76,51; H = 5,07; N = 3,25.

3-(4-chlorophenyl)- 1-benzyl -4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (7e)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 58 % yield. m. p. 145-146°C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₇H₂₀ClNO₄), %: C = 70,82; H = 4,04; Cl = 7,74; N = 3,06. Found, %: C = 70,77; H = 4,00; Cl = 7,69; N = 3,13.

3-(4-bromophenyl)- 1-benzyl -4,9-dioxo-2,3,4,9-tetrahydro-1H-benzo [f] isoindole-1-methylcarboxylate (9e)

The title compound was prepared according to the general procedure as described above in 36 % yield. m. p. 111-113 °C. ¹H NMR (400 MHz, CDCl₃) δ, ppm: 11.64 (s, 1H, OH); 7.62 (dt, 2H, J₁=7.0 Hz, J₂=1.5x2 Hz, 2CH); 7.59-7.56 (m, 2H, 2CH); 7.52 (dt, 2H, J₁=8.8 Hz, J₂=2.3x2 Hz, 2CH); 7.42-7.30 (m, 1H, CH); 3.88 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.79 (d, 1H, J=16.1 Hz, CH); 3.69 (s, 3H, CH₃), 3.50 (s, 3H, CH₃). Calcd for (C₂₇H₂₀BrNO₄), %: C = 64,55; H = 4,01; Br = 15,91; N = 2,79. Found, %: C = 64,47; H = 4,11; Br = 15,87; N = 2,82.

Виклад основного матеріалу і обговорення результатів. Першим етапом роботи було одержання відповідних естерів амінокислот. Як амінокислоти були вибрані аспарагінова кислота **1д**, аланін **1б**, фенілаланін **1с**, фенілгліцин **1е**, гліцин **1а**, валін **1в** та лейцин **1г**. Вибір цих амінокислот ґрутувався на високій біологічній активності їх похідних та недостатньому дослідження у цих реакціях. Естери одержували за відомою методикою.

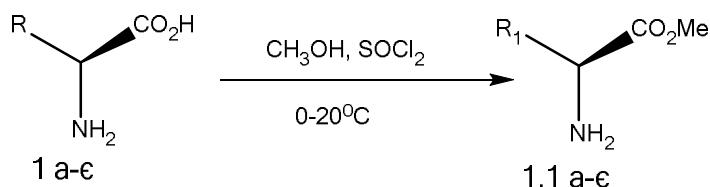

Схема 1

Контроль реакції ТШХ ($\text{CHCl}_3/\text{CH}_3\text{OH}$ 10:1) показав повне вичерпання амінокислоти після 24-годинної витримки. Отримали відповідні естери у вигляді безбарвних кристалів з виходом 82–96 %.

Азометини відповідних кислот одержували кількома способами за такою схемою:

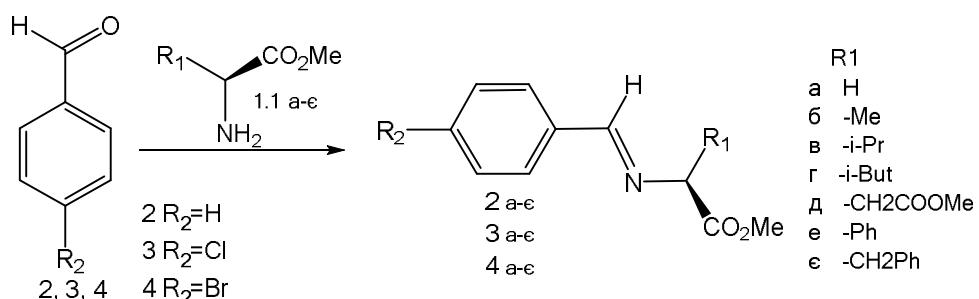

Схема 2

Була використана відома методика одержання основ Шиффа, яка полягала у 4–6-годинному кіпятінні у толуолі суміші естера амінокислоти та відповідного альдегіду з насадкою Діна-Старка. За цією методикою були отримані низкі виходи продуктів 42–48 %, а їх чистота була незадовільна.

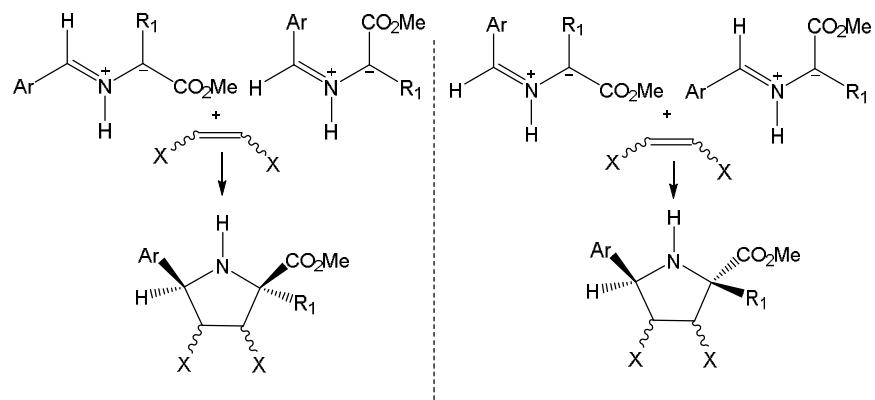
Наступним способом було проведення взаємодії у дихлорметані у присутності сульфату магнію. Реакційну суміш витримували 12–18 год за кімнатної температури. Цей метод показав високі виходи азометинів **2-4а-е** 82–90 % і добру чистоту отриманих сполук.

DFT-дослідження реакційної здатності азометинілідів на основі естерів α -амінокислот та 1,4-нафтохіону. Для кількісної оцінки реакційної здатності реагентів були розраховані їх глобальні індекси реакційності – глобальна електрофільність ω , що є функцією електронегативності і хімічної жорсткості, та нуклеофільність N . Глобальна електрофільність показує стабільність енергії системи під час отримання електричного заряду ззовні і описує як схильність електрофілу “притягувати” додатковий електричний заряд, так і опір системи щодо обміну електричним зарядом з оточуючим середовищем. Ця величина дає змогу тільки за значеннями HOMO та LUMO 1,3-диполя та диполярофілу оцінити їх взаємну активність та можливий механізм реакції (полярність переходного стану, можливість утворення цвіттер-іонних інтермедиатів та ін.).

Як було встановлено у 1,3-диполі, на основі азометинілідів можуть генеруватися *in situ* з утворенням чотирьох можливих геометрій, які можна умовно розділити на три типи: геометрії з W-, U- та S-подібними формами. Так, під час дослідження геометрій переходних станів було встановлено, що W-, U-геометрії ведуть до утворення одного ізомеру 2,5-цис-похідного, а дві S-подібні конфігурації, свою чергою, ведуть до 2,5-транс-продукту.

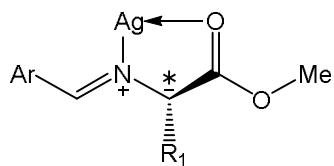
Так, за проведення реакції між метиловим естероменіонопропіонової кислоти та 1,4-нафтохіоном **1.2** у середовищі метанолу за кімнатної температури була отримана суміш продуктів, яку не розділяли. На нашу думку, склад суміші може містити діастереомерні форми

продукту циклоприєднання та продукт реакції Міхаеля, подібні перетворення з використанням як диполярофілу етилового естера акрилової кислоти, що описані у [14].

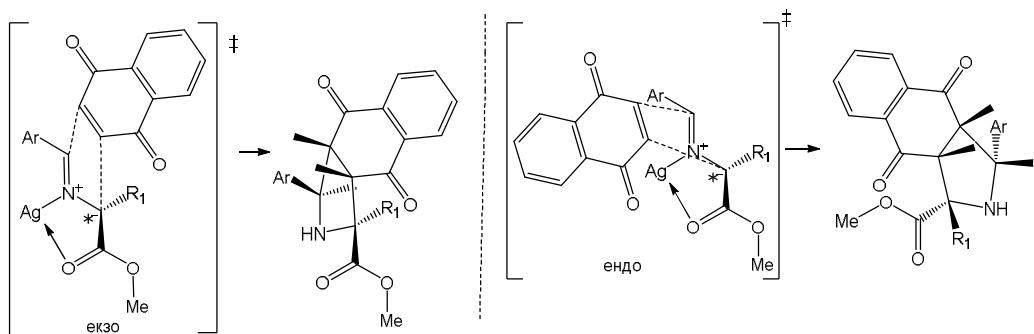
У багатьох роботах описано, що використання як катализатори солей одновалентних металів веде до утворення тільки продуктів *cis*-приєднання. [13]. Таке можливо через стереокоординацію реагуючого іліду у перехідному стані. З метою дослідження механізму реакції та можливості одержання інших ізомерів циклоприєднання були виконані DFT-розрахунки енергій активації перехідних станів та продуктів за різних шляхів реакції, використовуючи гіbridний функціонал M06-2X.

Ми встановили, що використання як катализатора ацетату срібла чітко просторово координує молекулу азометиніліду у перехідному стані, що пояснює отримання виключно продуктів *cis*-приєднання:

Використання наведених стерично стабілізованих хелатів дає змогу провести асиметричний підхід для проведення стереоконтрольованого синтезу.

DFT-розрахунки енергій перехідних станів підтвердили припущення про переважаючий енергетично вигідніший *ендо*- перехідний стан, а реакція є термодинамічно контролювана.

Висока активність 1,4-нафтохіонів як синтетичних еквівалентів електронодифіцитних алkenів пояснюється сильною електрофільною природою C=C зв'язку за рахунок електронодифіцитного впливу сусідніх карбонільних груп. Його глобальна електрофільність $\omega = 4,45$ еВ робить його активним диполярофілом у реакції [3 + 2] циклоприєднання.

Синтез нових похідних 1,4-нафтохіону [3+2] циклоприєднанням азометинілідів на основі естерів α -амінокислот. Вивчення перебігу взаємодії нафтохіону **1.2** із азометинілідом на основі гліцину **2a** в еквімолярних співвідношеннях у середовищі аргону за температури 110 °C у толуолі протягом 12 год показало, що реакція проходить з низькою конверсією вихідних реагентів (контроль ТШХ).

Для оптимізації реакції було проведено дослідження умов взаємодії з використанням ряду катализаторів (AgOAc , $\text{Cu}(\text{CH}_3\text{CN})_4\text{BF}_4$, PPh_3), в присутності основи Et_3N за різної температури та часу взаємодії з використанням класичного нагрівання та мікрохвильового. Найвищий вихід метил – 4,9-діоксо-3-феніл -2,3,4,8,9- тетрагідро- 1H-бензо [f] – 1-карбоксилату **6a** (85 %) одержали під час використання AgOAc (10 моль %), PPh_3 (10 моль %), Et_3N (0,5 екв.) як основи, в ацетонітрілі у мікрохвильовому реакторі за температури 130 °C протягом 4 год і потужністю до 100 Гц. Цю саму систему катализаторів використали для проведення реакції класичним методом і отримали сполуку **5a** з виходом 62 % та продукт **6a** – з виходом 11 % після 24 год нагрівання за температури 110 °C у толуолі. Тим самим підтверджена доцільність використання мікрохвильового випромінювання для зменшення часу та збільшення виходу продукту реакції порівняно з класичним нагріванням. Також було показано, що під час використання як катализатора $\text{Cu}(\text{CH}_3\text{CN})_4\text{BF}_4$ утворення продуктів не спостерігали. Перебіг реакції за кімнатної температури не забезпечував значного збільшення виходу неокисленого продукту. В усіх варіантах синтезу контроль реакції проводили методом ТШХ, реакцію проводили до повного зникнення на хроматограмі вихідних речовин. Отриману суміш продуктів упарювали під вакуумом. Одержані осад очищали хроматографуванням на колоні силікагелю із використанням в ролі елюенту суміші циклогексану і етилацетату 1/99 до 50/50.

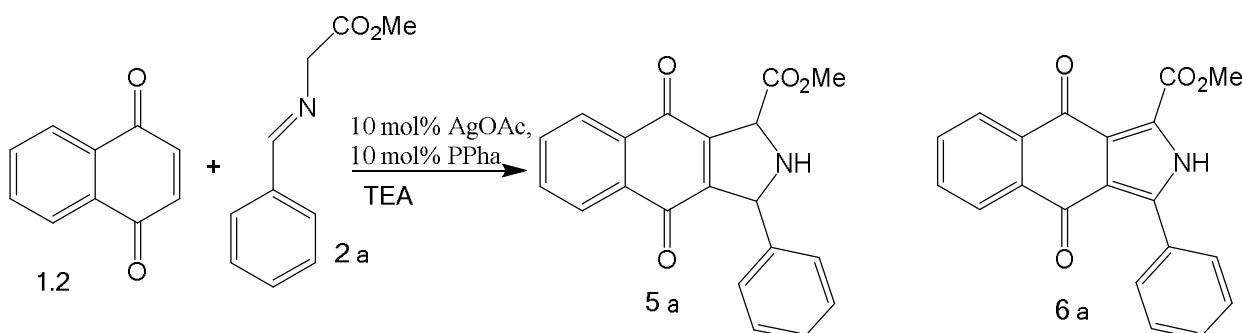

Схема 3

Таблиця 1

T, °C	Час, год	Кatalізатор, Ліганд	Основа	Нагрівання	Вихід, %	
					6a	5a
130	4	–	–	MW	–	–
110	12	–	–	classical	–	–
130	4	AgOAc	Et_3N	MW	14	3
110	12	AgOAc	Et_3N	classical	7	–
r. t.	24	AgOAc	Et_3N	classical	2	7
130	4	$\text{AgOAc}, \text{PPh}_3$	Et_3N	MW	85	–
110	24	$\text{AgOAc}, \text{PPh}_3$	Et_3N	classical	62	11
r. t.	24	$\text{AgOAc}, \text{PPh}_3$	Et_3N	classical	15	9
100	24	$\text{Cu}(\text{CH}_3\text{CN})_4\text{BF}_4$	–	classical	–	–
100	12	$\text{Cu}(\text{CH}_3\text{CN})_4\text{BF}_4$	–	classical	–	–

За результатами РХ-МС основним продуктом, що був виділений експериментально, є сполука з молекулярною масою, меншою на 2 одиниці від теоретично очікуваної, що додатково підтверджено даними $^1\text{Н}-\text{ЯМР}$ -спектроскопії.

В усіх випадках синтезу аналіз спектра $^1\text{Н}-\text{ЯМР}$ одержаної мажорної сполуки показав, що у виділеному продукті відбувалося *in situ* внутрішньо-молекулярне дегідрогенування чотирьох атомів водню. Елемінування двох протонів хіноїдного ребра для похідних хіонів є звичним правилом, як вже було описано в [1–6], цей факт можна пояснити оксидаційним ефектом непрореагованого

1,4-нафтохіону та депротонуючою здатністю основи введеної у реакцію. Своєю чергою, відщеплення атомів водню від азометинового ребра з утворенням циклічної системи піролу для цих гетероциклічних систем було виявлено вперше.

Під час використання попередньо оптимізованої методики в ацетонітрилі за присутності AgOAc (10 моль %), PPh₃ (10 моль %), Et₃N (0,5 екв.) у мікрохвильовому реакторі за температури 130 °C протягом 4 год і потужністю до 100 Гц для одержання ряду похідних 1,4-нафтохіону з азометинілідами на основі аспарагінової кислоти – **2-4d**, аланіну **2-4e**, фенілаланіну **2-4f** та феніл гліцину **2-4g** не показала високих виходів продуктів (0–15 %). Було вирішено провести синтез за класичною методикою з використанням AgOAc (10 моль %), PPh₃ (10 моль %), Et₃N (0,5 екв.) під час нагрівання до 110 °C протягом 24 год у толуолі. Контроль ТШХ показав зникнення вихідних продуктів, проте після розділення аналіз ¹H-ЯМР не зафіксував утворення очікуваних продуктів реакції, а тільки продукти деградації вихідних реагентів. Проте для азометинілідів на основі валіну **2-4b** використання методики проведення синтезу в ацетонітрилі за присутності AgOAc (10 моль %), PPh₃ (10 моль %), Et₃N (0,5 екв.) в мікрохвильовому реакторі за температури 130 °C протягом 4 год і потужністю до 100 Гц показало високі виходи продуктів 27–35 %, що містять виключно фрагмент 2-Ar,5-R-2,5-дигідро-1H-піролу, утворення продуктів дегідрогенування чотирьох протонів зафіксовано не було. У разі взаємодії азометинілідів на основі лейцину **2-4g** утворення продуктів хіноїдних похідних 2H-піролу було виділено з виходом 8–15 %.

Була проведена чергова оптимізація умов реакції за класичною методикою на прикладі взаємодії 1,4-нафтохіону з азометинілідом на основі аланіну **2b**.

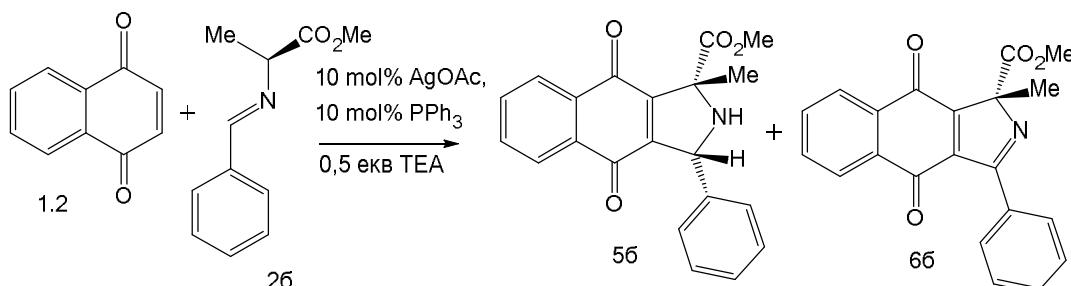

Схема 4

Таблиця 2

T, °C	Час, год	Кatalізатор, Ліганд	Основа	Вихід, %	
				56	66
110	12	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	Et ₃ N	17	23
110	24	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	Et ₃ N	3	11
110	12	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	EtNiPr ₂	15	5
110	24	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	EtNiPr ₂	12	20
60	12	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	Et ₃ N	54	12
60	24	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	Et ₃ N	35	3
60	12	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	EtNiPr ₂	49	8
60	24	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	EtNiPr ₂	31	12
к. т.	12	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	Et ₃ N	54	-
к. т.	24	10 моль %, AgOAc, PPh₃	Et₃N	79	-
к. т.	12	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	EtNiPr ₂	67	-
к. т.	24	10 моль %, AgOAc, PPh ₃	EtNiPr ₂	74	-

Найкращий результат був отриманий під час проведення реакції за кімнатної температури з використанням суміші в 10 % каталізаторі і ліганда та 0,5 еквіваленту триетиламіну. Для порівняння була проведена реакція з дізопропілетиламіном, але вихід продуктів був незначно менший, ніж у реакції з використанням триетиламіну, тому в подальшому використовували тільки останній. Реакційні умови та виходи кожного з продуктів взаємодії відповідних азометинілідів з 1,4-нафтохіоном наведено у табл. 3.

Таблиця 3

Продукти 1,3-диполярного циклоприєднання на основі 1,4-нафтохіону

Азометинілід $R_2 = H (5,6), Cl (7,8), Br (9,10)$	Реакційні умови	Продукт	
1	2	3	
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, толуол, 110 °C	 3-11% 5a,7a,9a	 47-62% 6a,8a,10a
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, CH ₃ CN, 130 °C, MW 100 Гц	-	71-85%
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, толуол, к. т.	 65-79% 5b,7b,9b	-
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, толуол, 60 °C	 23-49% 56,76,96	 3-8% 66,86,106
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, CH ₃ CN, 130 °C, MW 100 Гц	 27-45% 5v,7v,9v	-
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, CH ₃ CN, 130 °C, MW 100 Гц	 21-37% 5g,7g,9g	 8-15%
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, толуол, к. т.	 35-47% 5d,7d,9d	 9-21% 6d,8d
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, CH ₃ CN, 130 °C, MW 100 Гц	 7-34%	 0-11%

1	2	3	4
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, толуол, к. т.	<p>5e,7e,9e 89-97%</p>	-
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, толуол, 60 °C		
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, толуол, к. т.	<p>5e,7e,9e 36-77%</p>	-
	10 моль % AgOAc, 10 моль % PPh ₃ , 0,5екв. Et ₃ N, толуол, 60 °C		

В усіх варіантах синтезу контроль реакції проводили методом ТШХ, реакцію проводили до повного зникнення на хроматографі вихідних речовин. Отриману суміш продуктів упарювали під вакуумом. Одержаній осад очищали хроматографуванням на колоні силікагелю із використанням у ролі елюєнту суміші циклогексану і етилацетату 1/99 до 50/50.

Будова піролів **5a-e**, **10a** підтверджується даними ¹H ЯМР-спектрів. У ¹H ЯМР-спектрах поряд із сигналами протонів хіоїдного фрагмента наявні синглети протона метинової групи пірольного циклу за 5.54-5.86 м. ч. у похідних 2-Ag,5-R-2,5-дигідро-1*H*-піролу. Метоксифрагмент в усіх похідних прописується трипротонним синглетом в області 3.64–4.06 м. ч.. Сигнали ароматичних протонів хіоїдного фрагмента і арильних замісників прописуються складною системою сигналів у характерній області 7.64–8.36 м. ч..

Висновки. Синтезовано ряд нових гетероцикліческих систем, що містять ядро піролу, на основі 1,4-нафтохіону та естерів α -амінокислот. Встановлено, що використання як катализатора ацетату срібла чітко просторово координує молекулу азометиніліду у перехідному стані, що пояснює отримання виключно продуктів *cis*-приєднання. Проведено оптимізацію умов перебігу реакції. Під час аналізу отриманих результатів була встановлена така закономірність, що під час перебігу реакції за класичною методикою переважно утворюються циклічні продукти анелювання двох протонів по хіоїдному ребру, а під час використання мікрохвильового випромінювання отримують з більшим виходом дегідратовані продукти з двома ендоциклическими подвійними зв'язками у гетероциклічному фрагменті.

1. Думанська Ю., Щекун І., Шах Ю., Кудрінецька А., Сингаєвський В., Литвин Б., Кархут А., Губицька І., Болібрух Л. // Вісник Національного університету “Львівська політехніка” “Хімія, технологія речовин та їх застосування”. – 2012. – № 726. – С. 123–130. 2. Dumanska Yu., Shakh Yu., Kudrinetska A., Bolibrukh Kh., Karkhut A., Lytvyn B., Kovalchuk O., Marshalok O., Platonov M., Polovkovych S., Novikov V. // Res. J. Of Pharm. Biol. And Chem. Sc. – 2013. – Vol. 4, No. 4. – № 4. – Р. 1471–1479. 3. Думанська О. І., Маршалок І. І., Щекун Ю. І., Шах, А. В. Кудрінецька, Х. Б. Болібрух, А. І. Кархут, С. В. Половкович, В. В. Огурцов, В. П. Новіков // Вісник Національного університету “Львівська політехніка” “Хімія, технологія речовин та їх застосування”. – 2014. – № 787. – С. 192–199. 4. Ю. А. Думанська, А. В. Кудрінецька, Х. Б. Болібрух, Ю. І. Шах, М. С. Слесарчук, І. А. Паранчук, А. І. Кархут, С. В. Половкович // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. “Хімія, технологія речовин та їх застосування”. – 2014. –

№ 787. – C. 199–212. 5. Dumanska Yu., Yuriy Shakh, Roksolana Konechna, Mariya Kurka, Oleksiy Kovalchuk, Andriy Karkhut, Svyatoslav Polovkovych, Volodymyr Novikov // J. Of Chem and Pharm Res., 2015, 7(8):697-702. 6. Dumanska Yu., Shakh Yu., Roksolana Konechna, Marshalok O., Mariya Kurka, Bolibrukh Kh., Karkhut A., Kovalchuk O., Marshalok O., Polovkovych S., Novikov V. // Res. J. of Pharm. Biol. And Chem. Sc. – 2016. – Vol. 7, No. 3. – P. 2125–2134. 7. M. Ohno, M. Komatsu, H. Miyata, and Y. Ohshiro, Tetrahedron Lett., 1991, 32, 5813. 8. K. Washizuka, S. Minakata, I. Ryu, and M. Komatsu, Tetrahedron, 1999, 55, 12969. 9. H. Waldmann, E. Bläser, M. Jansen, and H. Letschert, Angew. Chem. Int. Ed. Engl., 1994, 33, 683. 10. M. M. Murphy, J. R. Schullek, E. M. Gordon, and M. A. Gallop, J. Am. Chem. Soc., 1995, 117, 7029. 11. M. Nyerges, M. Rudas, G. To'th, B. Here'nyi, I. Ka'das, I. Bitter, and L. Toke, Tetrahedron., 1995, 51, 13321. 12. M. Nyerges, L. Bala'zs, I. Ka'das, I. Bitter, I. Ko'vesdi, and L. Toke, Tetrahedron., 1995, 51, 6783. 13. Longmire, J. M.; Wang, B.; Zhang, X. J. Am. Chem. Soc. 2002, 124, 13400. 14. Barr D. A., Dorritty M. J., Grigg R., Hargreaves S., Malone J. F., Montgomery J., Redpath J., Stevenson P., Tornton-Pett M. Tetrahedron, 1995, 51, 273–294.